

УДК 378.6:33(438)(045)

Катерина Біницька
ORCID iD 0000-0002-2111-5275

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139,
29000 Хмельницький, Україна, rfn.yz87@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ КРАЇН ЄС ЯК ОБ'ЄКТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена висвітленню проблеми розвитку університетської освіти країн ЄС. У статті наведені статистичні показники щодо кількості студентів на кожному з рівнів вищої освіти країн Європейського Союзу. Висвітлено фактори, які впливають на процес розвитку університетської освіти: загальноєвропейський та національний.

Узагальнено, що сучасними тенденціями розвитку вищої освіти країн Європейського Союзу є: масовість населення, яке здобуває вищу освіту; збільшення доступності при здобутті вищої освіти громадянами; інтернаціоналізація.

Враховуючи розглянуті тенденції розвитку університетської освіти країн ЄС запропоновані рекомендації вітчизняним університетам для покращення їх діяльності.

Ключові слова: країни Європейського Союзу; тенденції; розвиток; університет.

© Біницька К., 2019

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.3-4.294305>

Вступ. Вища освіта у ХХІ столітті характеризується як провідний, глобальний чинник розвитку світу. Сучасні вітчизняні заклади вищої освіти прагнуть підтримати українське суспільство, яке переживає кризу цінностей і має вийти за рамки вузько економічних орієнтацій, переосмислити та сприйняти глибші аспекти моралі та духовності. Сучасні університети діють в умовах глобалізації, що постійно розвиваються. Характерною ознакою діяльності сучасних європейських університетів є зростаюча конкуренція за талановиту молодь і вирішення нових світових викликів. Однак, слід ураховувати, що вітчизняні університети в цілому вважаються не досить привабливими і мають менше фінансово-матеріальних

ресурсів, ніж європейські заклади вищої освіти. У зв'язку з цим виникає питання, як довго вони можуть конкурувати з кращими університетами країн ЄС і гарантувати високі досягнення, не здійснюючи модернізацію діяльності та не збільшуючи суттєво фінансування (Хоружий, 2016, с. 59–60). Тому вважаємо, що для підвищення якості діяльності вітчизняних закладів вищої освіти є актуальним вивчення тенденцій розвитку університетської освіти країн ЄС.

Метою статті є міждисциплінарний аналіз тенденцій розвитку університетської освіти в країнах ЄС.

Тенденції розвитку університетської освіти країн ЄС. Сучасними тенденціями, які зумовлюють різноманітність та особливості національних освітніх систем та моделей університетської освіти у країнах ЄС, є історичні, політико-економічні, соціальні контексти; особливості національних традицій; сучасні міжнародні ідеї: інтеграція, професіоналізація, фундаменталізація (Біницька, 2018).

Вважаємо, що для ґрунтовного розгляду тенденцій розвитку університетської освіти в країнах ЄС доцільно розглянути статистичні данні щодо кількості студентів на кожному з рівнів вищої освіти цих країн. У 2015 р. у 28 країнах ЄС кількість студентів становила 19,5 млн осіб, з яких: 7,2% пройшли навчання з короткого циклу на рівні вищої освіти, 61,4% – навчались на бакалаврському, 27,8% – в магістратурі, 3,7% – в докторантурі. У 2015 році в Німеччині навчалось 3,0 млн. студентів, це є найбільша держава-член ЄС, в якій навчалось 15,2% студентів у ЄС. Наступними європейськими країнами за кількістю студентів – Франція (12,4% від загальної кількості), Великобританія (11,9%), Іспанія (10,1%), Італія (9,4%), Польща (8,5%)) та Нідерланди, де вивчалися 4,3% усіх студентів країн (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego, 2017).

Короткий цикл освіти був найпоширенішим у Франції, де більш ніж одна п'ята (20,4%) усіх студентів вибрали цю форму навчання; також ця форма навчання була найбільше поширеною на Мальті та у Іспанії, Латвії та Австрії, де відсоток студентів становив 18–20% (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego, 2017).

У 2015 р. в кожній країні-члені ЄС було більше студентів, які навчалися на рівні «бакалавр», ніж на будь-якому іншому рівні вищої освіти. Крім того, Франція, Австрія та Люксембург були єдиними державами-членами, в яких менше 50% всіх студентів навчалися на рівні «бакалавр». З іншого боку, в Ірландії (75,2%), Нідерландах (76,8%) і Литві (76,9%) понад три чверті студентів навчалися на бакалаврському рівні вищої освіти, а частка студентів-бакалаврів у Греції зросла майже до 88,4%; високий коефіцієнт спостерігався також у Сербії (80,8%) та у Македонії (93,4%) (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego, 2017).

У 2015 р. менше ніж 20% студентів навчалися на рівні магістра в Латвії, Бельгії, Нідерландах, Іспанії, Великобританії та Ірландії, Сербії, Греції, а також у Туреччині та Македонії ця частка не перевищувала одну десяту. З іншого боку, більше третини студентів навчалися на рівні «магістр» в Чехії, Португалії, Кіпрі, Хорватії, Франції, Люксембурзі, Словаччині та Італії (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego, 2017).

У 2015 р найвищий відсоток слухачів, які навчалися на докторському рівні серед країн-членів ЄС, був зафіксований у Люксембурзі – 8,3%, а також – у Ліхтенштейні – 15,2%. А найменша частка аспірантів від загальної кількості студентів була зафіксована на Мальті (0,9%), де заклади вищої освіти були лише нещодавно створені і процес їх розвитку продовжується (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego, 2017).

Сьогодні університети в Європейському Союзі здійснюють підготовку майбутніх фахівців на рівні вищої освіти (ISCED 5-8). Вища освіта – освіта, яку можна здобути в університетах та інших закладах вищої освіти – це рівень освіти, яка відіграє життєво важливу роль у суспільстві, сприяє інноваціям, сприяє росту та економічному зростанню і, загалом, покращує добробут громадян (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego (2017).

Зазначимо, що із початком запровадження Болонського процесу, відбувся інтенсивний розвиток систем вищої освіти, що супроводжувалося значними реформами структури, рівнів, систем забезпечення надання якості освітніх послуг тощо. Однак, фінансова та економічна кризи мали багатогранний вплив на систему

вищої освіти – деякі країни-члени ЄС збільшили інвестиції, а інші зробили радикальні скорочення фінансових витрат на заклади вищої освіти. Хоча Болонський процес розпочав серію реформ, спрямованих на підвищення сумісності, порівнянності, конкурентоспроможності та привабливості європейської вищої освіти для студентів, але це лише частина ширших зусиль у сфері вищої освіти (Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego, 2017).

Протягом останніх років у країнах Європейського Союзу було здійснено комплекс заходів, які забезпечили удосконалення університетської освіти (Біницька, 2018, с. 249). Щодо ключових моментів розвитку університетської системи освіти країн ЄС, яка функціонує в рамках Болонського процесу сьогодні можна виділити загальні пріоритетні тенденції, які дозволяють спрогнозувати шлях її подальшого розвитку на найближчий час: використання двоциклового навчання (бакалавр і магістр); використання кредитно-трансфертної системи навчання; контроль якості освіти (розробка єдиних критеріїв оцінки якості викладання та надання освітніх послуг); розширення академічної мобільності (створення інтегрованих освітніх програм і програм проведення наукових досліджень); забезпечення працевлаштування випускників; забезпечення привабливості європейських систем вищої освіти (Кислицын, 2010, с. 36–37).

На початку XXI століття тенденції розвитку університетської освіти розвиваються в контексті мінливих потреб, технологічного та суспільного розвитку, а також політики та реформ на європейському та національному рівнях (Trends 2018: Learning and teaching in the European Higher Education Area, 2018).

У руслі аналізу тенденцій розвитку університетської освіти країн ЄС доцільно описати два рівні фактори, які впливають на цей процес: європейський та національний.

Зокрема на загальноєвропейському рівні: масовість і збільшення доступності вищої освіти; інтернаціоналізація (Высшее образование в Европе, 2017, с. 2).

До національної стратегії розвитку університетської освіти відносять автономію з розвитку інституцій. Більшість європейських університетів розробили

власні стратегії розвитку та запроваджують різноманітні форми та напрями надання освітніх послуг. Стратегія розвитку європейських університетів розробляється під впливом університетських об'єднань на національному, регіональному або міжнародному рівні (Trends 2018: Learning and teaching in the European Higher Education Area, 2018, p. 14).

Розглянемо більш детально загальноєвропейські тенденції розвитку університетської освіти. Першою тенденцією є масовість і збільшення доступності вищої освіти і, як наслідок збільшення кількості студентів. У дослідженні «Вища освіта до 2030 року» (Higher Education to 2030, 2008) названі такі можливі сценарії розвитку вищої освіти відповідно до демографічних змін. Наприклад, університети, щоб уникнути зниження попиту на власні освітні послуги та для зниження впливу негативних демографічних тенденцій запроваджують такі напрями діяльності: розширюють спектр освітніх послуг: введення заочного навчання в країнах, де воно не поширене, а також інших форм дуальної освіти; активно залучають іноземних студентів; розвивають різноманітні програми перепідготовки, підвищення кваліфікації для залучення додаткових здобувачів освіти; розвивають програми цільової перепідготовки для співробітників підприємств і організацій регіону, де функціонують університети; розширюють спектр освітніх програм для пенсіонерів (у зв'язку з демографічними змінами вже зараз у багатьох європейських країнах спостерігається тенденція до «старіння населення», тобто зниження частки працездатного населення). Для вирішення цієї проблеми та підтримки економічного розвитку європейські країни змушені залучати кваліфікованих фахівців з інших країн. Уже сьогодні провідні університети країн ЄС визначають стратегії розвитку в напрямі інтернаціоналізації – залученні обдарованих іноземних студентів і здобувачів третього рівня вищої освіти із зарубіжних країн, різні освітні послуги активно пропонуються європейськими університетами. Багато пенсіонерів із задоволенням відвідують навчальні заняття в університетах і отримують нові знання, які вони не могли отримати через зайнятість на роботі. А беручи до уваги збільшення середньої тривалості життя і збільшення частки пенсіонерів серед

населення більшості розвинених країн програми для літніх людей є все більш популярними) (Высшее образование в Европе, 2017, с. 3–4).

В умовах визначення європейської траєкторії розвитку української університетської системи освіти, на нашу думку, в освітній політиці доцільно враховувати оцінювання міжнародних експертів щодо тенденцій розвитку вищої освіти. Наприклад, розглядаючи основні тенденції реформування галузі університетської освіти в світі, угорський вчений Габор Халоша до концептуальних чинників розвитку університетської освіти відніс: демографічні зміни; відкритість; нові знання; нові технології; залучення нових учасників в освітній процес («нові гравці»); розробка та впровадження нових методик та технологій навчання; регіональну «інтервенцію» (наприклад: 20–30% модернізаційних змін у системі освіти Угорщини визначаються Європейським Союзом). Тому, можемо виділити такі загальні тенденції щодо перенесення «фокуса» уваги у низці аспектів організації освітнього процесу, в тому числі: від викладання – до самостійного навчання; від навичок – до компетенцій та результативності навчання; орієнтація на досягнення цілей та уваги до оцінки результатів досягнення; діалог між структурами; від лінійності – до динамічного мислення (Біницька, 2018, с. 250).

Проведений аналіз дозволив виділити такі види сучасних тенденцій розвитку університетської освіти країн ЄС: навчання на основі результатів (компетенцій та розвиток професійних навичок); введення в освітній процес інноваційних освітніх технологій; автономність закладів вищої освіти та їх відповідальність за надання освітніх послуг; використання взаємозв'язку між системою освіти та інших секторів економіки (Уильямс, 2013, с. 211).

Тенденція до інтернаціоналізації є актуальною для університетів у всьому світі. Вона має значення для стабільності вищої освіти на національному рівні, сприяє розвитку конкретної нації і її здатності конкурувати на світовому ринку. Вона є невід'ємною частиною економічної стабільності та зростання, керованого і забезпеченого лібералізацією міжнародної торгівлі. Тенденція до інтернаціоналізації дозволила: відкриття філій університетів країн ЄС (або їх кампусів) на територіях

інших країн; технологічного розвитку, що забезпечує «транскордонне» або онлайн-курсове навчання, і зростання «суспільства знань» (The Internationalisation of Higher Education Whitepaper, 2019, p. 2).

Зазначимо, що інтернаціоналізація як стратегічна тенденція розвитку університетської освіти країн ЄС почалася із реалізацією програми «Еразмус». Для цієї програми було сформовано єдине поняття інтернаціоналізації і драйверів її розвитку, запровадження реалізації цієї програми було зроблено для успіху переходу європейських країн до Болонської системи навчання. На вимоги студентів, викладачів і співробітників, університети змушені шукати можливості для міжнародного розвитку, інтернаціоналізації освітнього процесу та залучення до нього всіх зацікавлених сторін (Высшее образование в Европе, 2017, с. 9).

Зазначимо, що перехід до процесів інтернаціоналізації вищої освіти на централізований інституційні засади відбулися на європейському рівні, значною мірою та завдяки розробленню і впровадженню національних й інституційних стратегій організації і здійснення цього процесу (Горбунова, 2018, с. 12).

Сьогодні у 17 країнах, зокрема у 10 європейських визначені такі стратегії інтернаціоналізації вищої освіти (де Вит, Хантер, 2016): підвищення значущості інтернаціоналізації на всіх рівнях (поява нових стратегічних потоків і форм інтернаціоналізації, нових національних стратегій і амбіцій); збільшення кількості університетів, що змушують розв'язувати стратегії інтернаціоналізації, яка має такі ризики, як-от: гомогенізація, і обмеження, пов'язані з надзвичайним фокусом на кількісні дослідження; проблеми із фінансуванням; прагнення до комерціалізації та приватизації інтернаціоналізації; ефект впливу глобалізації на підвищення концентрації та гармонізації дій, спрямованих на інтернаціоналізацію; тенденція від (виключно) кооперації до (більшої) конкуренції; посилення регіоналізації; поява нових напрямів освітньої діяльності, таких як інтернаціоналізація навчальних планів, транснаціонального навчання, цифрові технології у навчанні тощо (Высшее образование в Европе, 2017, с. 8–9).

Зазначимо, що тенденція до інтернаціоналізації університетської освіти ставить нові питання щодо цілей вищої освіти. Зокрема, це такі питання: Як підготувати

майбутніх фахівців для їх подальшої професійної діяльності у багатонаціональних компаніях або для роботи за кордоном? Як заохочуються дослідження в рамках освітніх програм університетів? Яка роль університетів у підготовці студентів до життя і праці в сучасному світі? Як покращити навчання та допомогти студентам зробити свій внесок у вирішення глобальних проблем? (The Internationalisation of Higher Education Whitepaper). Ці проблеми в контексті інтернаціоналізації потребують ретельного розгляду і вирішення.

Отже, інтернаціоналізація є тенденцією розвитку вищої освіти, яка відповідає і потребам міжнародної економічної, соціальної, політичної та культурної інтеграції, відповідно до умов глобалізації. Інтернаціоналізація є відповіддю на виклики сучасних глобальних проблем, які можуть бути вирішені лише завдяки спільним зусиллям світової спільноти на засадах міжнародного співробітництва, що потребує формування у молодого покоління сучасного глобального мислення, глобальної відповідальності і міжкультурної компетентності (Горбунова, 2018, с. 11).

Тенденції розвитку вищої освіти і конкретні заходи університетів країн ЄС все більше впливають на суспільно-політичний та економічний розвиток європейських країн. Важливим завданням освітньої політики залишається покращення надання освітніх послуг, сприяння зайнятості випускників та посилення взаємодії з різними секторами вітчизняного та світового господарства, посилення заходів міжнародного співробітництва, мобільності студентів та науково-педагогічного персоналу, інтернаціоналізації вищої освіти, які є вирішальними факторами для просування нашої країни в глобальній конкуренції на світовому ринку товарів та послуг.

Висновки. Враховуючи розглянуті тенденції розвитку університетської освіти країн ЄС можемо запропонувати для впровадження рекомендації вітчизняним університетам для покращення їх діяльності: університет повинен бути відкритим для соціального та економічного середовища; проводити підготовку висококваліфікованих фахівців, у яких є потреба на ринку праці; проводити наукові дослідження, результати яких будуть широко використовуватися на практиці; покращувати матеріально-технічну базу (наявність сучасних дослідницьких,

навчальних та соціальних об'єктів для студентів та науково-педагогічних працівників); забезпечення умов для національної та іноземної мобільності студентів та науково-педагогічних працівників; проведення міждисциплінарних досліджень із залученням бізнес-структур та участь у міжнародних наукових та освітніх проектах із міжнародним фінансуванням; відкриття філій університетів в інших країнах; розробляти нові освітні програми: запроваджувати дуальну форму навчання, Інтернет-навчання, пропонуючи надання освітніх послуг протягом усього життя, зокрема освітні програми для пенсіонерів тощо.

Література

- Біницька К. Підготовка майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: теорія і практика: монографія / Г. Терещук (ред.). Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2018. 376 с.
- Высшее образование в Европе (2017). URL: <https://www.spbstu.ru/upload/inter/higher-education-europe-2017.pdf> (дата звернення: 01.05.2019).
- Горбунова Л.С., Дебич М. А., Зінченко В., Сікорська І.М., Степаненко І.В., Шипко О. Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій: Монографія Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. 226 с.
- Кислицын К.Н. Перспективы развития современного высшего образования в Европе. *Знание. Понимание. Умение*. 2010. № 2. С. 36-41.
- Уильямс А. Развитие образовательного процесса на основе личностно-ориентированного подхода в обучении. *Педагогический диалог*. 2013. № 2. С. 211–217.
- Де Вит Х., Хантер Ф. Будущее процесса интернационализации высшего образования в Европе. *Международное образование*. 2016. № 83. URL: https://ihe.hse.ru/data/2016/01/21/1137869301/WHE_10_view.pdf (дата звернення: 01.05.2019).
- Хоружий Г.Ф. Європейська політика вищої освіти: монографія. Полтава: Дивосвіт, 2016. 384 с.
- Dane statystyczne dotyczące kształcenia wyższego. 2017. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics/pl (дата звернення: 24.03.2019)
- Higher Education to 2030. Vol. 1. Demography. Paris: OECD Publishing, 2008. URL: http://www.keepeek.com/DigitalAsset-Management/oecd/education/higher-education-to-2030-volume-1-demography_9789264040663-en#.WZ7UMIE3V_8 (дата звернення: 24.03.2019).
- The Internationalisation of Higher Education Whitepaper. URL: <https://www.jobs.ac.uk/media/pdf/careers/resources/the-internationalisation-of-higher-education-whitepaper.pdf> (дата звернення: 24.03.2019)

Trends 2018: Learning and teaching in the European Higher Education Area. URL: <https://eua.eu/resources/publications/757:trends-2018-learning-and-teaching-in-the-european-higher-education-area.html> (дата звернення: 25.03.2019).

References

- Binytska, K. (2018), *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoї osvity u krainakh Skhidnoi Yevropy: teoriia i praktyka [Training of the Future Primary School Teachers in the Countries of the Eastern Europe]* / H. Tereshchuk (Ed.). Khmelnytskyi, Ukraine: FOP Tsiupak A.A. (ukr).
- Vyisshee obrazovanie v Evrope (2017). [Higher education in Europe]*. URL: <https://www.spbstu.ru/upload/inter/higher-education-europe-2017.pdf> (rus).
- Horbunova, L., Debych, M.A., Zinchenko, V.V., Sikorska, I.M., Stepanenko, I.V. & Shypko, O. (2018). *Kulturno-humanitarni stratehii rozvytku universytetskoї osvity v umovakh dynamichnykh suspilnykh transformatsii [Cultural and Humanitarian Strategies for the Development of University Education in Conditions of Dynamic Social Transformations]*: Monohrafiia Kyiv, Ukraine: Instytut vyshchoї osvity NAPN Ukrainy (ukr).
- Kislitsyn, K.N. (2010), *Perspektivyi razvitiya sovremennogo vyisshego obrazovaniya v Evrope [Contemporary Higher Education Development Prospects in Europe]*. *Znanie. Ponimanie. Umenie*, 2, 36-41 (rus).
- Uilyams, A. (2013). *Razvitie obrazovatel'nogo protsessa na osnove lichnostno-orientirovannogo podhoda v obuchenii [The development of the educational process based on a person-centered approach]*. *Pedagogicheskii dialog*, 2, 211–217.
- De Vit H., Hanter F. (2016), *Budushee protsessa internatsionalizatsii vyisshego obrazovaniya v Evrope [The future of the process of internationalization of higher education in Europe]*. *Mezhdunarodnoe obrazovanie*, 83. Retrieved from https://ihe.hse.ru/data/2016/01/21/1137869301/WHE_10_view.pdf (rus).
- Khoruzhyi, H.F. (2016), *Yevropeiska polityka vyshchoї osvity: monohrafiia [European Higher Education Policy: monograf]*. Poltava, Ukraine: Dyvosvit (ukr).
- Dane statystyczne dotyczace ksztalcenia wyzszege [Statistics on higher education]*. (2017), Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics/pl (pol).
- Higher Education to 2030. (2008). Vol. 1. Demography. Paris, France: OECD Publishing. Retrieved from http://www.keepeek.com/DigitalAsset-Management/oecd/education/higher-education-to-2030-volume-1-demography_9789264040663-en#.WZ7UMIE3V_8 (eng).
- The Internationalisation of Higher Education Whitepaper*. Retrieved from <https://www.jobs.ac.uk/media/pdf/careers/resources/the-internationalisation-of-higher-education-whitepaper.pdf> (eng).
- Trends. 2018: Learning and teaching in the European Higher Education Area. Retrieved from <https://eua.eu/resources/publications/757:trends-2018-learning-and-teaching-in-the-european-higher-education-area.html> (eng).

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТРАН ЕС КАК ОБЪЕКТ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Екатерина Биницкая, доктор педагогических наук, доцент,
профессор кафедры педагогики,
Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия,
ул. Проскуровского подполья, 139, 29000 Хмельницкий, Украина,
rfn.yz87@gmail.com

Статья посвящена освещению проблемы развития университетского образования стран ЕС. В статье приведены статистические данные по количеству студентов на каждом из уровней высшего образования стран Европейского Союза. Освещены факторы, влияющие на процесс развития университетского образования: общеевропейский и национальный.

Обобщено, что современными тенденциями развития высшего образования стран Европейского Союза являются: массовость населения, которое получает высшее образование; увеличение доступности при получении высшего образования гражданами; интернационализация.

Учитывая рассмотрены тенденции развития университетского образования стран ЕС предложены рекомендации отечественным университетам для улучшения их деятельности.

Ключевые слова: *развитие; страны Европейского Союза; тенденции; университет.*

TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF UNIVERSITY EDUCATION OF EU COUNTRIES AS AN OBJECT OF INTER-DISCIPLINARY RESEARCH

Kateryna Binytska, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Professor of Department of Pedagogy,
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
139, Proskurivskoho Pidpillia St., Khmelnytskyi, Ukraine 29000,
rfn.yz87@gmail.com

The article deals with the issue of the development of university education in the EU countries. The article presents statistical data on the number of students at each of the higher education levels of the European Union. The factors influencing the process of university education development have been discussed: European and national.

It is generalized that the current tendencies of the development of higher education in the countries of the European Union are: the mass character of population obtaining higher education; increasing accessibility of higher education for citizens; internationalization.

The general tendencies of organization of the educational process in universities of the European Union countries include: the use of higher education levels (bachelor and master); the use of credit-transfer system of training; the education quality control

(developing common criteria for evaluating the quality of teaching and providing educational services); the expansion of academic mobility (creation of integrated educational programs and programs for conducting scientific researches); from teaching – to self-study; from skills – to competences and learning outcomes; orientation to achievement of goals and attention to the evaluation of achievements; dialogue between structures; from linearity – to dynamic thinking; providing the employment of graduates.

It is noted that current trends in the development of higher education and specific activities of universities of the EU countries are increasingly affecting the socio-political and economic development of European countries. The objectives of the educational policy of the EU countries include: improving the provision of educational services, facilitating the employment of graduates and strengthening interaction with various sectors of the domestic and world economy, strengthening international cooperation activities, mobility of students and teaching staff, internationalization of higher education, which are crucial factors for advancement of our country in the global competition on the world market of goods and services.

Taking into account the considered tendencies of the development of university education in the EU countries, recommendations have been offered to the domestic universities to improve their activity.

Key words: *development; European Union countries; tendencies; university.*